

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispartita

Dominicus

Francofurti, 1613

Lumen, Lux

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Lucrum, com modum; compendium, utilitas. Hebr. ...

SENTENTIAE POETICAE.

Plautus in Asinaria,

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. Heliodus. ...

Sophocles in Aiace.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

Terent. Adelphi.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

Hor. 4. Carm. 12.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

Tibull. Eleg. 9. lib. 2.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Lucrum in nullo satiatur lucro. Sen. epist. ...

Aduerforum casuum aciem & ardorem lucrum obrundit. Heliodor. lib. 2.

Judico lucrum esse pulcherrimum, quod cum nulla iactura praebentis ditioem efficit accipientem. Idem, l. 5.

Impudentiam definire licet, famae neglectum, turpis lucri gratia. Theophrastus in charact. Ethicis.

Iustitiae commutativa, quae in contractibus & permutatione rerum seruat proportionem arithmeticae repugnat turpe lucrum, idque multiplex: ut fraus varia in pactis, usura propter mutationis officium supra sortem, exacta rapina, sacrilegium, contractus iniusti, explicatio immoderata, merces iniqua, stipendium iniustum, ignavia seruatorum publicorum & priuatorum, mendicant improbas. Omne denique lucrum iniustum, quod male partum, male dilabitur, de quo fertur Hesiodi versus.

Non male lucreris: mala lucra aequalia damnis.

APOPHTHEGMATA.

Thales nolebat homines per iniuriam ditescere, quod lucrum fraude partum, damnum sit, non lucrum. Laert. l. i. c. 1.

Chilon dicere solebat, damnum turpi lucro semper praefendum esse. Illud enim semel dolere, hoc autem semper iactura facta faciri commode potest, addita industria, fama autem mala ex lucro inhonesto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur. Et sic lucrum scelere, damnum est, non lucrum. Laert. l. i. c. 4. Stob. ser. 2. Ant. par. 1. ser. 31. Melisse.

Anonymus. Quoniam ex annonae caritate quidam ditescerant aulici, multum & hinc iniuriae Neroni constat est: cum itaque accidisset, ut in publica fame diceretur Alexandrinam nauim appulisse: quidam dixit, illam aduexisse puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto simul notatum est, in Caesare rerum scenarum studium, & monopolia quorundam per Caesaris fauorem publico damno lucrantium. Suet.

ADAGIA.

Vlurae nauticae.

De lucro turpi & iniusto: sapius dicitur, quod usura nautica sortem ipsam aliquoties aequat, immo etiam superat.

Dicebatur, quando quis ex male factis & iniquitate commodum ingens reportaret.

SIMILITVDINIES.

Socratis. Qui lucrum factis turpibus acquisitum honestis administrationibus expedites accommodant, simile quiddam faciunt cum illis, qui sacrilegia in diuinis conuertunt. Apud Stob. ser. 3. de temperantia: Anton. Maximus in Melisse, part. 1. serm. 35.

Seneca. In labyrintho propeantem ipsa implicat velocitas: sic qui vitae commodis student, magis inuoluuntur incommodis. Apud Terentium.

Roterodami. Qui tigris catulos rapuit, bene secum agi putat; si vel vnum insequenti matri auferat impune. Ita qui alienam inuasi possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retinet. in Simil.

Alutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo coenam fodiente, excitatum deuorat pabulum. Ita sunt, qui se miscant alienis negotiis, ut eis laborantibus, fructum ipsi praecipiant. in Simil.

FABVLA.

Cornix & Canis.

Cum rem diuinam faceret cornix pecude Mineruae macerata, ad conam inuicit canem. Quid tu vero Deam, canis inquit, frustra sollicitas, & sine causa sumptus facis? Ita enim illa te vehementer odit, ut ex omnibus tui generis auimantibus vni tibi fidem augur detraherit. Ideo igitur cornix, inquit, sacra fero, ut mecum placata in gratiam redeat.

Docet fabula, esse multos, qui lucri spe inimicos colere & munerari non dubitent.

Vide Avaritia, Diuitia.

Lumen. Lux.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Lumen, Graece φως, uetus, φως, ἡ ἀπὸ τοῦ φωτός, luminare dicitur. Est autem lumen qualitas inherens diaphano, secundum quam diaphanum est actu transparent. sec. Arist. lib. 2. de anima.

Lumen est color perspicuus, secundum accedens, per aliud, scilicet a corpore lucido. sec. Arist. lib. de sensu & sensato.

Luminare dicitur esse corpus lucens, & radios emittens, ut sol, luna, & omnes stellae. Non corpus diaphanum, nec opacum. ex B. Theo. sec. sent. dist. 15. q. 1. art. 1.

Est lux non corpus, nec est euidencia coloris. sec. B. Thom. prima parte q. 67. art. 2.

\$\$\$ Lux

Lux differt à lumine, radio, & splendore. secundum eundem. sec. sent. dist. 13. q. 3.

¶ BIBLICI LOCI.

Lumen proprie est lux à Deo primo opificii die creata, vel postea humano artificio accensu, tenebras exteriores illustrans. Naturale & artificiale lumen frequenter propositum occurrit in sanctis scripturis. Vide 1. Gen. Esai. 13. 10. Jer. 31. 35. Ezecch. 32. 7. Matth. 10. 27. & 24. 19. Luc. 8. 16. Act. 16. 29. Ephes. 5. 13. Apoc. 21. 5. Lumen figurate dicitur Oculus & videndi facultas. Tadi. 16. 28. Ps. 38. 11. Lux celestis, Act. 12. 7. & 22. 9. 11. & 26. 13. Apoc. 21. 11. Christus redemptor, nobis via ad felicitatem, veritas ad salutem, vita ad gloriam eternam, Esai. 6. 1. 3. Luc. 1. 32. Ioan. 1. 8. & 12. 13. Apoc. 15. 2. 4. Deus Israelitas illuminans & sanctificans, Esai. 10. 17. Doctor veritatis, Ro. 2. 19. Latus rerum successus, ex Dei benignitate fluens: pax & prosperitas gloriosa, Job. 22. 28. & 25. 3. & 29. 3. Ps. 4. 7. & 36. 10. & 89. 16. & 12. 4. Esai. 58. 8.

Lumen, lux spiritualis, seu cognitio veritatis in verbo Dei patefacte, Psalm. 110. 10. 4. Esai. 2. 5. & 50. 10. Ioan. 8. 12. Act. 26. 13. 1. Petri. 2. 9. 1. Ioan. 2. 8. 10. Lux naturalis in conscientia, Job. 24. 13. Intelligentia seu sapientia carnis quam animalis homo veritati diuine opponit. Esai. 50. 1. Mentis iudicium, ratio, Matth. 6. 23. Luc. 11. 5. Regnum caeleste, in quo lux gratiae, gloriae & vitae beatae, Coloss. 1. 12. Spes liberationis, Amos. 8. 9. Vita humana, pace quadam externa gaudens, Proh. 20. 21. Ier. 25. 16. Dona spiritualia nobis collata, Iac. 1. 17.

Lux Hebr. Or, & Olah, lumen, luminare: in plurali Oroth, luminaria. Vrim dicti sunt duodecim lapides preciosi in pectorali summi sacerdotis sub lege fulgentes & lucentes sicut flamma ignis. etiam nominatur focus in quo lucet & fouetur ignis, aut flamma. Inde Lat. Vro, Lux enim illuminat, calefacit & vrit. Plura de Luxe & lumine suppeditat studioso lectori Etymologicon trilingue Lugduni editum, pag. 441. & 441.

Lux pro doctrina Euangelii, Act. 26. 23. pro Filio Dei, Ioan. 1. 8. pro lucis ipsius creatore, uers. 3. pro vi illa rationis & intelligentiae in hominum animis accensa, u. 4. pro cognitione gloriae Dei, 2. Cor. 4. 6. pro caelesti gloria, & spirituali Angelorum intelligentia, 2. Cor. 6. 14. pro vitae sanctimonia, Matth. 5. 16. Lux est Christus, Esai. 9. 2. & 42. 6. & 49. 6. & 60. u. 1. 19. Ioan. 1. 5. 8. 12. & 9. 3. & 12. 9. 35. 46. 1. Ioan. 5. & 2. 8. Lux sunt & Christiani, Proverb. 4. 18. Matth. 5. 15. Rom. 8. 19. Ephe. 5. 8. Philipp. 2. 15. idque quibus de causis. Lux sunt gentes post Christum cognitum, Ephe. 5. 8. in luce incidere, 1. Ioan. 1. 7. dicuntur fideles, quatenus ipsis radii illius lucis, quae ibidem esse, & in qua dicitur Deus, ad eternam beatitudinem contendentibus prae lucent: Lucis opera omnis bonitas, Ephe. 5. 9. societatem cum illa habere, 1. Ioan. 1. 7.

Lumen est Euangelium. Act. 16. u. 18. 23. Lumen pro praestanti & eximio bono, Iac. 1. 17.

Luminaria, Sol, Luna & stellae creantur. Gen. 1. 14. Luna creatur, Gen. 1. 16. Lunam adorantes occidebantur, Deut. 3. 5. Luna coram Deo splendida non est, Job. 31. 5.

Lunae officium. Genes. 36. Psalm. 103. 20. Lunae & aliis stellis sacrificat populus, Ierem. 44. 18. Lunae gloria alia quam Solis, 1. Cor. 15. 41.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Lux Deum in se incomprehensibilis.

In manibus abscondit lucem, & praecipit ei, ut rursus adueniat. Annunciat de ea amico suo, quod possidet eius sit, & ad eam possit ascendere. Job. 36.

Amitus lumine sicut vestimento. Psalm. 103.

Ego sum lux mundi. Ioan. 8.

Lucem habitat inaccessibilem, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest: cui honor & imperium in sempiternum, 1. Timoth. 6.

Quoniam Deus lux est, & tenebrae in eo non sunt ullae, 1. Ioan. 1. 5.

Lux gratia illuminat intellectum.

Multi dicunt, quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui. Psalm. 45.

Exortum est in tenebris lumen rectis, 11.

Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lumen magnam: habitantibus in regione umbrarum mortis, lux orta est eis. Esai. 9.

Dei te in lucem gentium: ut sis salus mea. 49.

Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen eius? speret in nomine Domini, & nitatur super Deum suum, 70.

Surge illuminare Ierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. 60.

Surgam, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Michae. 7.

Terra Zabulon, & terra Nephthaim, via maris trans Iordanem Galilae gentium: populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Matth. 4.

Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ioan. 1.

Surge, qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te. Act. 13. Ephes. 5.

Inflammas affectum.

Emitte lucem tuam, & veritatem tuam. Ps. 44.

Lux orta est iusto, & rectis corde laetitia. 96.

Domus Iacob venire, & ambulemus in lumine Dei nostri. Isaia. 2.

Et ambulabunt gentes in lumine tuo. 60.

Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Ioan. 9.

Ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebrae comprehendant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadit. Dum tenebrae sunt, credite in lucem, ut filii lucis sitis. 12.

Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino filii lucis ambulat. Frustrum enim lucis est in omni bonitate. Act. 13. Ephes. 5.

Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos illa tenebrae comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis, & filii diei. Non dormitis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus nec comedamus, sed sobrii simus & vigilemus. 1. Thess. 5.

Si dixerimus, quoniam societatem habemus cum eo, & tenebrae ambulamus, mentimur & veritatem non facimus. Si quis luce ambulamus, sicut ipse est in luce, societatem habemus cum eo. 1. Ioan. 1.

Iterum mandatum nouum scribo vobis, quia verum est, & in vobis: quia tenebrae transierunt, & verum lumen mansit. Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & factus est filius eius. 1. Ioan. 2.

Lux gratia malis est odibilis.

Ipsi fuerunt rebelles lumine, nescierunt vias eius. Job. 24.

Auferetur ab impiis lux sua. 38.

Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum: & tenebrae non amant lucem. Omnis enim qui operatur in tenebris, odit lucem: & non venit ad lucem, ut non arguatur operatio eius. Ioan. 3.

Lux naturalis succunda.

Et ait Tobias: Quale gaudium mihi est, qui in tenebris habet lumen caeli non video? Tob. 5.

Lux oculorum laetificat animam. Proverb. 15.

Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem. Ecclesi. 11.

Ego Dominus, & non alter, formans lucem, & creans tenebras pacem, & creans malum, Esaia. 45.

Lux exemplari.

Lux oculorum exhibat cor. Proverb. 15.

Vos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra coram hominibus, videant opera vestra bona, & glorificent Patrem, qui in caelis est. Matth. 5.

Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta. Ioan. 3.

Ille erat lucerna ardens & lucens. 5.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Lumen ex ipso bono est, & bonitatis imago. Ideo ipsium bonum luminis cognomento laudatur, tanquam imagine quadam exemplar expressum. Dionysius Auepagia de diuin. nomen.

Lumen est actus quidam lucidi corporis ad extrema prodegens, & ipsum lumen talibus corporibus instum, quae parata sunt, est essentia secundum speciem corporis primo habitans ibidem.

Lumen ubi cunq; fit, est actus diaphani, in corpore luminoso, est actus tanquam forma, & qualitas eius propria, in diaphano non luminoso naturaliter lumen intronititur, non tanquam huius forma, vel passio vera, sed quasi passio. Prisc. in Theophr. te 18.

Lumen non est corpus, cum repente totum implicat obiectum, ne villa offensione, aeris & aquae corpus penetrat, & Iordanis mixtum non inficitur, quae corporum natura non conuenit. Plaro.

Lumen est actus, perfectio rei per luciditatem, quae ex parte per se est. Lumen quasi color est naturae translucidae. Libro 7. de anima. T. 69.

Natura, quae re ipsa per lucidum aliquid reddit, lumen est. Iulian. T. 73.

Lumen & tenebrae sic inter se affecta sunt, ut contraria esse videantur. Ibidem 70.

Absque lumine nihil cerere oculis licet. Lib. 3. de anim. cap. 3. T. 62.

Luminis quidem natura in non definita ac terminata, quae per lucida sit, cohaeret. Lib. de sens. cap. 3.

PC

POLY